

SÖMÜRGEÇİLİĞİN YÖNTEMLERİ VE BUNU YIKAN ATATÜRK*

Sadık TURAL**

Süleyman Kazmaz Hoca'ya saygıyla

Sömürgecilik ve Yöntemleri

XX. yüzyıl, emperyalist devlet ve milletlerin, hem sıcak savaşı, hem soğuk savaşı kullanma yüzyılıdır. XX. Yüzyıl, emperyalist devletlerin, gücünün yettiği yönetim ve halkları biçimlendirme konusunda, büyük bir inat gösterdiği zaman dilimi oldu. Emperyalizm, küçük veya büyük devlet ayrımı yapmaz; bir yönetimin veya halkın bağımsızlığını yok ettiğinde, o ülkeyi hangi araçlarla, hangi alanlarda, ne kadar sömüreceğinin hesabını yapar. Bazı devletler, başka bir ülkenin, ya yer altı zenginliklerini, veya yer üstü servetini yahut jeo-politik konumunu veyahut beyin gücünü sömürmek üzere planlar yapar, stratejiler geliştirir, taktikler uygular.¹

Imperium kelimesi, başkalarını hükmü altına alabilme gücü, bu gücü ile yayılabilme, genişleme uygulamaları anlamına geliyor. Kendi dışında kalanı hükmü altına alarak örtülü veya açık bir sömürü düzeni oluşturmak için her yolu kullanabilenlerin izlediği yol şudur: Önce aldatici, sonra sindirici, sonra da ezerek biçimlendirici uygulamalar... Bu tür devletler yapıları ve hedefleri bakımından emperyal (sömürgeci) niteliklidir. Cihan devletleri ile imparatorluklar bu açıdan ayrışırlar. Gerek Selçuklu, gerekse Osmanlı Devleti birer cihan devleti olup sömürgeciliği ve asimilasyonu yapanları gördüğü hâlde bunu doğru bulmamış, **adalet** ve **ahlâkı** hakim kılma hedefini benimsemişlerdi.² Avrupalı emperyalist devletler ve eski Sovyet tipindeki adı veya işlevi imparatorluk olan yönetimler ise, dün

* Bu yazı, 17 Kasım 2006 tarihinde **Yargıtay Başkanlığı**'nda; 2 Aralık 2006'da Kırıkkaleliler Vakfı adına TDK salonlarında, 20.12.2006'da ATESE programı içinde **Eskişehir**'de Hava Kuvvetleri Komutanlığı'nda; 16.03.2007'de Önder Gazeteciler Cemiyeti adına **Osmaniye**'de; 27.03.2007'de ATESE Başkanlığı adına Bursa **Işıklar Lisesinde** yapılmış ve yayınlanmamış olan konferans metnidir (Dipnotlar Armağan'da yayınlanırken eklenmiştir).

** Prof. Dr., **Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu** Başkanı.

¹ Dünya tarihi, devletler mezarlığı gibidir: Hem sanat tarihçilerine ait bilgi ve bulgular, hem siyaset ve askerlik tarihine ilişkin birikimler-neredeyse her zaman-çağı için güçlü ve ileri devletlerin, diğerlerini biçimlendirdiğini veya yıkıp yok ettiğini anlatmaktadır.

² Bu konuda tarafımızdan iki ayrı bilimsel toplantı düzenlenmiştir: **Ortadoğu'da Osmanlı Dönemi Kültür İzleri Bilgi Şöleni Bildirileri, Hatay 25-27 Ekim 2000. cilt I ve Cilt II (Ankara, 2001)** ile Bulgaristan'ın Şumnu şehrinde gerçekleşen toplantının tutanakları **Balkanlarda Kültürel Etkileşim ve Türk Mimarîsi Uluslar Arası Sempozyumu Bildirileri (Cilt I ve Cilt II, Ankara, 2000)** adlı eserler okunduğunda o halkların Türkler ayrıldıktan sonraki hâlleri öğrenilecektir.

de, bugün de kendi dışındakileri sömürmenin bilimini ve ideolojisini yapıyor, uyguluyor.³

Sömürgeci anlayışın yok etmeye karar verdiği devletler için, geliştirdiği özel yöntemler vardır. Sömürgeciler, sömürecekleri devlet, millet ve ülkeyle ilgili yeterli bilgileri toplayıp, bu bilgileri devamlı güncelleştirerek ana hedeflerini de, ara hedeflerini de ayrı ayrı belirlerler. Sömürgeciler, geliştirdikleri kısa, orta, uzun vâdeli planlara dayalı olarak uygulamaya koydukları örtülü veya yarı örtülü stratejilerin en önde gelenlerini şu şekilde sıralayabiliriz:⁴

1. Ülke aydınlarının psikolojisine kendi halkıyla bütünleşmez bir bencilliğin yerleştirilmesi; aydınların mensup olduğu halkı küçümseyen bir tutumu benimseyerek, geniş kitlelerle ilişkisinin kesilmesi; aydın grupların kendi aralarında, derin öfke çizgileriyle ayrışmışlık yaratılması...

2. Ülkenin gerek teknoloji, gerekse ara mallarda, yabancılara bağımlı hâle getirilmesi... Üretim ve pazarlama odaklarının, halkın aleyhine işleyerek, yer yer vahşi kapitalizmin, yer yer başka devlet ve milletlerin çıkarlarına hizmet eden bir yapı taşıyan oluşuma dönüştürülerek üretimin durması, enflasyon, karaborsa ve kara para işlemlerinin meşrulaşması, sömürgecilerin istediği yabancı paraya yönelmesi...

3. Din, mezhep, tarikat, cemaat anlayışıyla, inançlara dayalı ayrışmanın, kin ve öfke boyutlarıyla biçimlenip, halkın, hem birbirleriyle, hem de resmî kurumlarla, örtülü bir kavgası olduğu anlayışının yaygınlaştırılması... Dinî grupları tahrik etme kolaydır; yabancının oyununa kolayca gelebilen dinî öfkeliilerin çoğaldığı yerlerden, bilim ve

³ Eski Sovyetler Birliği'ne ilişkin üzerinde üç grup araştırma var: a)1930-1990 döneminde ABD kaynaklı yayınlar; b) 1930-1990 Avrupa kaynaklı yayınlar; c)1990-2007 Ayrışma sonrası ayrılan ülke ve yeni devletlerdeki yayınlar. Bu yayınlardan, M. Gorbaçov (Rusya Federasyonu), H. Aliyev (Azerbaycan), Nursultan Nazarbayev (Kazakistan), İslam Kerimov (Özbekistan) ve Askar Akayev (Kırgızistan)'ın 1990-1999 tarafından yazılan arasında çıkan ve hepsi Türkçe'ye çevrilmiş bulunan, 'eski dönem', 'yeni dönem', 'değişim' konularını işleyen eserlerini okumak yeterlidir. Sovyet sisteminde özellikle millî dilleri dışlayan ve propagandayı esas alan eğitim çalışmalarının Türk Soylu halklarda hangi olumsuz etkileri yaptığı henüz tartışılmaktadır.

⁴ Bu konuda binlerce kitabın künyesini vermek mümkün; ancak, 1937-2007 arasında dünyada neler olduğunu hatırlamak yeterli değil mi? Bu stratejik tavırlar ise, 70 yıl içinde dünyada oynanan oyunun arkasından okuyabildiklerimizdir. Sömürgeciliğin yöntemi konusunda oluşturduğumuz maddeleştirme, şartlanmış bir şematik düşünce değildir; insanlık tarihinin göstergelendiği olayların arka planına ait sorular cevaplandırıldığında ulaşılan sonuç budur.

hikmet başka yere göç eder; dine veya mezhebe yahut tarikata ait mücadeleler ilkeliktir.⁵

4. Bilim kurum ve kuruluşlarının, yeniliklere kapalı, gelişmeye uzak, yeni bilgi ve teknolojiler üretmek yerine, bilinenleri öğrencilere tekrar etmekle yetinme anlayışının doğurduğu büyük çıkmaza sürüklenmesi; siyasetin, ideolojinin veya dinî odaklı gruplaşma ve sürtüşmelerin bilim olanı işlemez duruma getirmesi...

5. Yargının, rüşvet, iltimas ve siyaset üçgeninde, işleyemez, yahut adalet sağlayamaz bir duruma düşürülmesi; insanların sorunlarını adalet dışı yollarla çözmeye kalkışmasının makul ve meşru hâle getirilmesi...

6. Ülkenin önde gelen kişileri ile, yükselmesi beklenen fikir, sanat, bilim ve siyaset adamları hakkında, iftira, yalan bilgi, karalayıcı, yanlış tanıtıcı sözlü haber, düzmece belge, imzasız mektup gibi halkın umudunu, bütünlüğünü yaralayıcı örtülü, yarı örtülü kampanyalar yürütülmesi...

7. Özellikle savunma, sonra da haberleşme ve ulaşım sanayisinin, millî kurum ve kuruluşların dışında oluşturulması, gelişim ve işleyişi ile denetimin dahi aynı yöne çekilmesi.

8. Askerî güçlerin, emir komuta zincirini kırıcı, disiplinini bozucu çalışmalarla, yıpratılmış bir konuma düşürülerek, işlevi açısından yetersiz ve gereksiz gibi gösterilmesi...

9. Üst yönetimin, iktidarı elinde tutanların, siyasî bağımsızlığın korunmasını her şeyin üstünde tutamaz konuma düşürülmesi;

10. Halkın, devletin kendi varlığını koruyabileceği yönündeki güveninin sarsılması; ümidinin kılması...

Bu on ana olumsuzluk, bir ülkenin öncelikle psikolojik, sonra ekonomik, sonra da politik bakımdan parçalanmasını hazırlayacak apaçık göstergelerdir. Bu olumsuzluk üreten stratejileri, hem uygulamaya koyarak, hem destekleyerek sonuç alan sömürgeci devletlerin, içeride kimleri, nasıl kullanacağı apayrı bir konudur. Sömürgeciler, ruhunun derinliklerinde kişilik bozuklukları bulunan veya hak etmediği konumda

⁵ Son Şeyhülislamın Atatürk'ün idam fetvası verişini ve yurt dışına kaçışını hatırlayalım. Daha Cumhuriyet ilan edilmeden Millet Meclisinde Şubat 1923'teki ilk masum ve makul görünüşlü irticaî kıpırdanmaları hatırlayalım. Bu konuda bak. Mehmet Akif Tural, **Hilafet Karşısında Millî Hâkimiyet Mücadeleleri**, ATAM Yay., 2. bs., Ankara 2005.

olmanın sıkıntılarını yaşayan yahut hırsları aklını engellediğinden bencilliğini ve yanlışlarını rasyonalize etme denemelerini gürültülü bir şekilde yapan insanları kullanırlar. Bu tip insanlar, bilinçsizce, yukarıdaki on maddenin en az birine hizmet ederek emperyalizme bilerek veya bilmeyerek aracılık, hatta uşaklık yaparlar.

Osmanlı Devleti 1876'dan 1919'a kadar uzanan süreç içinde, yönetiminde yaşayan halkların birbirine düşmanlaştırılmasını önleyemedi; sosyo-kültürel bütünlüğün çözülmesini yönlendiren sömürgeciler, Osmanlının siyasetçisini, idarecisini, askerini 'hasta adam' ifadesiyle damgaladılar... Emperyalizm, devletin yıkılışını bütün imkânlarıyla hızlandırdı; sonunda, sömürgecilerin, hem yöntemleri, hem güç birliği edişleri karşısında, İstanbul hükümeti ve Saray, millî karşı koyuş gösteremedikleri için, bağımsızlığımızı kaybettik.⁶

Sömürgeciliğe Karşı Durma

Bir milletin veya devletin, başka millet ve devletlerle ilişkiler kurması, şartlarını kendi belirlediği sürece, bir tür bağlaşma, bağlaşıklık (ittifak) kurmaktır. Bağlaşmanın esas aldığı değer; iradenin ortadan kaldırılmadan oluşturulan sürekli ve tarafların hoşnut kaldığı bir ilişkidir. Bu tür ilişkide, bu tür bağlanma veya bağlaşmada, akıl, irade, özgürlük ve şeref yara almaz. Bir kişinin bir başka kişiye veya kişilere, bir değere, bir mesleğe, bir coğrafyaya bağlanması, bu bağlılığı bedenî, ruhî, kültürel ve ekonomik bağlaşmaya dönüştürmesi, insanî bir sonuçtur. Bu tür ilişkilerde, gönüllülük esastır.

Bir kişinin, bir kişiye veya bir maddeye, aklını işletemeyecek ölçülerde bağlanmasına veya bu anlayışla yaşamasına 'bağımlılık' denilir. Bağımlılık kavramı veya konumu bağlılıktan ayrı bir durumdur. Bağımlı kişiler, öz güçlerini, öz iradelerini kullanamayan kimselerdir. Kişilerin bir iğrenç maddeye bağımlı olması, öncelikle ailelerini, sonra da toplum fertlerini üzmede, düşündürmektedir; bir insanın, bir maddeye veya kişiye bağımlılığının giderilmesi için, çözüm yolları aranmaktadır. Bağımsızlıktan kurtulmanın bedeli ise, gerçekten uzun zaman, sabır, enerji ve para gerektirmektedir.

⁶ Dursun Ali Akbulut 'Çöken Devlet' Türkiye Cumhuriyeti Tarihi, Cilt I, ATAM Yay., Ankara 2000, s. 131-157.

Arapça'da bir kelime var: **İstiklâl**. Araplar bu kelimeyi bizim anladığımız anlamıyla kullanmamışlardır. Onlar, bizim kullandığımız bağımsızlık kavramının karşılığı için 'müstakil' kelimesini kullanırlar.

İstiklâl: Bir siyasî yapının, idarî, hukukî, ekonomik ve askerî kararlarını, hiç kimseye danışmadan verebilme, oluşturduğu kararları uygulayabilme gücüdür. Bu güce 'siyasî erk' denilir. Siyasî erkin tartışmalı konuma düştüğü yahut ortadan kalktığı durumlara ise, bağımlılık denir. Siyasî bağımlılık, himâye isteme veya yönetimin zorla kaybettirilmesi biçiminde iki ana görüntü veriyor. 'Bağımlılık', bir başka devletin, askerî ve ekonomik üstünlüğünü kabul ederek bir tür himayesini istemek biçiminde olabilir; bu himaye ise iki biçimde gerçekleşiyor:

a) Millî irade kendi iç işlerinde bazı açılardan serbest olmakla birlikte, her kararını himayeci devlete tasdik ettirmek şeklinde olabilir. Bu duruma **manda**, himayeci devlete **mandater** denilir. 1918 sonundan itibaren, işgale giden yolda Osmanlı aydınlarından bazılarının İngiliz, bazılarının ise, Amerikan mandasını istemiş olduklarını hatırlayınız. Atatürk Nutuk'ta bu boyun eğicilere ağır eleştiriler yöneltiyor.⁷

b) Bu alt gruptaki himayecilik, destekleyicilik bir ittifak içinde gerçekleşiyor; ancak, girilen ittifak yüzünden, bağımsızlık tartışmalı konuma düşebilir: İttifak edildiği varsayılan devletler grubu içerisinde, o birliği asıl biçimlendirici olan, bir veya iki devlet, en çok topluluğun 1/3'ünü geçmeyen, **öncü, güçlü** devletler, biçimlendirici ve yönlendirici bir güce ve işleve sahiptirler. Bu durumda örtülü sömürü, ittifak içi sömürü gerçekleşir. Siyasî, ekonomik veya bunlara askerî alanı da katarak, üst birlik oluşturma iddiasıyla yapılmış ittifak örneği, Sovyetler Birliği idi. Birliğe bağlı üyeler, sözde bağımsız birer siyasî yapıya sahip idiler; kendi millî meclisleri, Moskova'daki ortak yasalara uyumlu olmak şartıyla, kendilerinin yasaları olabilirdi. Askerî güç oluşturmazlardı; ama, polis örgütleri ve adalet kuruluşları bulunuyordu. Savunma gücü ile yer altı ve yer üstü üretim düzenini de, haberleşme teknolojilerini de, üniversiteyi de, Moskova'dan gönderilen kişiler yönetirdi. Alfabeleri ortak olduğu gibi, üye ülkelerin hepsinde, köyler dışındaki eğitimin ortak dili, % 90 Rusça idi. Bu ülkeler üst birliğin gönüllü üyesi idiler ve iç işlerinde sözde bağımsız idiler...⁸

⁷ Kemal Atatürk, **Nutuk 1919-1927**, ATAM Yay., Ankara.

⁸ Sovyetler Birliği ayrı bir dünya idi. Partinin oluşturduğu **ekonomik** hedeflere götürücü -zamanın, milliyetin gereğini ve tarihî, coğrafi gerçeği redederek- her yol benimsenmiştir. Moskova'dan, diğer ülkelere, iyileştirme programları adı altında emirler ve dayatmalarla yeni bir biçim verilmiştir. Dil politikaları ise, bu dayatmaların en çirkinidir (Bk. Kıyal Kamçıbekova "Kırgız Türkçesi Açısından Sovyet Dil Politikası", **Yüce Ereğ** Dergisi, Mart 2007).

İkinci durum olan yönetimin bağımsızlığını büsbütün yitirmesi ise, her yönden olumsuz bir sonuçtur. Bu sonuç bir ülkenin ve devletin bağımsızlığının, **resmen** ve alenen inkâr edilerek, ülkenin ve yönetimin, her anlamda başka bir devletin yönetimine teslim olması anlamını taşır. Bu durum bir askerî yenilginin sonunda oluşabilir. Bu türden bağımlılık, **ya askerî işgal ve askerî yönetimin oluşturduğu bir baskı sonucudur**; veya o ülkenin bütünü, yahut önemli kısmı, bağımsızlığı ortadan kaldıran devlet tarafından kendi ülkesine katılır. Bir ülkeyi, koruyarak yönetip sövmeye, dominyon, veya bağımlı yönetim, toprağın başka bir ülkeye katılmasına **ilhak** denilir. İlhak, haritanın kalıcı olarak değiştirilmesidir. Anadolu'da, Rumeli'de kurulan Redd-i İlhak (başka devlete katılmayı reddetme) Cemiyetlerini hatırlayınız.

Bir toplum veya devlet bağımsızlığını yitirdiğinde, ya bir millî önder halkı uyarıp mücadeleye çağırır; millî mücadele bilinci etrafında halk büyük ölçüde bütünleşir; veya bağımsızlıkla ilgili, tehdit ve tehlikelere, o ülkenin ordusu, tarihî ve kanunî görev ve sorumluluğunu yaparak karşı çıkar.

Bağımlı hale gelen, istiklâlini yitiren devletlerin bağımsızlıklarını elde etmeleri çok güçtür; bunun için, millî düşünceli aydınlarının sayısının, millî onuruna düşkün kaliteli idarecinin yetki kullanımının artırılması gerekir; tabî ki sabır, enerji ve ısrarlı bir uyanık mücadele sürdürülmek ve yaygınlaştırılmak şartıyla...

Türk tarihinde, bağımsızlık/istiklâl konusunda, sorumluluk üstlenen ve gerektiğinde görevini yapan kurumlaşmış güç, Türk ordusudur. Türk ordusunun bu görevine sahip çıkmasını önlemek üzere, dış odaklar, olumsuz etki, yıpratıcı ve güvensizlik yaratıcı propaganda, kirlili haber yayma türünden faaliyetler yaptılar, yapıyorlar.⁹

Kader kelimesi, sınırları belirlenmişlik, mecburen yürünecek yol, zorunlu hayat alanı anlamlarına geliyor. Bu kökten türemiş, 'kadir' ve 'muktedir' kelimelerinin de, 'iktidar' kavramının da, kişi ölçeğindeki anlamı ile toplum açısından işlevi farklıdır. Özellikle '**iktidar**' kavramı, siyaset biliminin bir terimi ve inceleme alanıdır.

⁹ Türk ordusu ve yüksek rütbeli subaylardan bazıları için hangi emperyalist odakların hangi maşalar aracılığıyla, hangi yazılı ve görüntülü basın ile bilgisayar (internet) yoluyla hangi yıldırma ve karalama savaşları açtıklarını (2000-2007) hatırlayınız.

İktidar, bir kişinin veya insan grubunun, yetki kullanım gücüdür: İktidara ait bu güç, bir toplumun, hangi konularda, ne yapması gerektiğini, neleri yapamayacağını belirleyen, en üst düzeydeki yetkidir. **İktidar**, bir devletin yapılanmasını sağlayan gücün kaynağı ve kurumlaşma türü anlamını taşıdığına, bir **erk'ler** toplamıdır; **iktidar**, yaptırım gücü taşıyan karar verici kişilerin, kurumların ve araçların, kader belirleme kudretidir. İktidarın meşru sayılma gerekçeleri, dayanakları çok önemli bir özelliktir. İktidar, bir yetki gücü, irade sahipliğidir; iktidarı elinde tutan kişiler, bu kişilerin istek ve emirlerini uygulayan örgütler ve kurumlar ile kuruluşlar aracılığıyla varlığını duyurur.¹⁰ İktidar, bir kısım grupları çeşitli gerekçelerle kendisine yakın bulur, yakınlaştırır. Bir ülkedeki aydınların çoğunlukla siyasî iktidarın yanında olmadıkları görülür. Özellikle büyük tüccarlar, çıkarlarından dolayı iktidarla uzlaşır; muhtemel iktidar sahiplerine göz kırparlar...¹¹

Dış odaklar, çökertecekleri, iktidarı kendi istedikleri yönde biçimlendirecekleri ülkede, yaklaşık kırk yıl içinde, sonuç almak ve millî bağımsızlık bilincini yok etmek üzere, şunları planlıyorlar:

a) Bürokrasiyi ve özellikle adalet sistemini politize etmek; b) mal üretimde dışa bağımlı, hızla yoksullaşma batağında boğulan ülke konumuna düşürmek; c) aydınları, özellikle 15-30 yaş grubundaki gençleri, kendi devletini ve milletini sevmeyen, saymayan insanlara dönüştürmek; ç) ordusunu teknolojik yeniliklerle desteklememek... Böyle bir ülkede, millî bağımsızlık, millî güvenlik, millî egemenlik, resmen değil ama, fiilen ortadan kalkmış olmaz mı?

İki Yüz Yıllık Sömürgeci Tuzaklar

Her ülkedeki yöneticiler, aydınlar ve halk bilmelidir ki, bağımsız bir devleti, güvenliği sağlanmamış bir siyasî ve ekonomik hayatı bulunmayan bir milletin, ahlâkı da, dini de, namusu da, yarınları da, tartışmalı konuma düşmüştür. Açıkça ve ısrarla söyleyelim ki, güvenliğin de, bağımsızlığın da, egemenliğin de, haysiyet ve namusun da, devlet ve millet ölçeğinde korunması, öncelikle silahlı gücün, sonra eğitimin ilke ve hedef gücünün etkisiyle doğru orantılıdır. Silahlı güç dediğimiz ve gerektiğinde harekete geçerek, her türlü düşmanlığı durduran askerî gücün varlığı, çok önemli

¹⁰ Sadık Tural, '**Bilgelerin Yolunda**', 4. bs., Ankara, 2006, s. 141-219.

¹¹ Adolf Berle, '**İktidar**', (Çev. Nejat Muallimoğlu), İstanbul 1980.

bir kurumlaşmadır. Gerektiğinde caydırıcı, gerektiğinde kahreden, bağımsızlığın güvencesi ve kılıncı olan ordu..

Mondros Silah Bırakışması, ağır bir yenilginin kabul ettirilmesi yönündeki ön anlaşmadır. Asıl iğrenç ve çıldırtıcı anlaşma Sevr şehrinde imzalatıldıkları ağır metindir. Sevr anlaşması denilen metnin tek bir anlamı var: Osmanlı Devleti ve ona bağlı toplum, siyasî, idarî, iktisadî, askerî bağımsızlığını kaybetmiştir. Bir halkın esir olduğuna inanması için, kukla yöneticilerine imza ettirilen bu belgeyle, toplum olarak da, devlet olarak da, öncelikle bağımsızlığın, sonra da hürriyet ve şeref kaybedildiği kabul ettirilmiştir.¹²

İstiklâlini, hürriyetini ve şerefini kaybetmişliğe razı olmayacak bir insan, bir önder, insanları namuslarının, şereflerinin, özgürlüklerinin bağımsızlıklarının kavgasını yapmaya çağırmalıydı. Nitekim de öyle oldu...

Türklüğün Ruhu: Mustafa Kemal Paşa

Sofya'da ateşe militer olarak rahatlık içindeyken, Çanakkale Savaşlarına katılmak için. Harbiye Nezaretine mektuplar yağdıran, ölümden korkmadığı bilinen Mustafa Kemal...

*“Ne vakit başladığı bilinmeyen zamanlardan beri, istiklâlin şerefiyle yaşayan milletimiz, en fecî bir çöküntü ile nihayet buluyor gibi görünmüşken, esâret kaybına karşı evladını ayaklanmaya dâvet eden ECDÂT SESİ kalplerimiz içinde yükseldi ve bizi son kurtuluş mücadelelerine dâvet etti.”*¹³ sözlerini söyleyen girdiği savaşların bir şanlı gazisi olan Kemal Paşa.

Emperyalizmin en büyük ordusunu Çanakkale'de¹⁴ mahcup ve mahkûm ederek adını dünyaya duyuran Mustafa Kemal Paşa, milletine önderlik etmek üzere Anadolu'ya geçti. Samsun'dan Havza'ya oradan 12 Haziran 1919'da Amasya'ya geçen Mustafa Kemal Paşa'nın önünde, bağımsızlığını yitirmiş; siyasî, askerî, ekonomik, idarî ve hukukî anlamda

¹² Osman Olcay, 'Sevr Anlaşmasına Doğru', Ankara 1981; Ahmet Hürşit Tolon, 'Birinci Dünya Savaşı Sırasında Taksim Anlaşmaları ve Sevr'e Giden Yol', ATAM Yay., Ankara 2004.

¹³ Utkan Kocatürk, 'Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri', ATAM Yay., Ankara, 1999, s. 5.

¹⁴ Çanakkale Savaşları, Millî Mücadelenin, âdetâ giriş bölümüdür. Genç Kemal Paşa ile Almanların mağrur generali L. Von Sanders'in görev devir teslim töreninde yaptıkları konuşmaları bilmeyen insanlar, aydın olmak adına da, Atatürk sevgisi adına da bu metinleri derhal okumalıdır.

varlığını başkalarına teslim etmiş bir Devlet vardı. Amasya Genelgesinin metnini, 21 Haziranı 22 'ye bağlayan gece, sabaha kadar Mustafa Kemal Paşa eliyle yazdı. Bu metindeki başlıca cümleler şunlardır:

“Vatanın bütünlüğü, milletin istiklâli tehlikededir.

İstanbul Hükümeti üzerine aldığı sorumluluğun gereklerini yerine getirememektedir. Bu durum milletimizi âdeta yok olmuş gösteriyor.

Milletin istiklâlini, yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır.

Milletin içinde bulunduğu durum ve şartlara göre harekete geçmek ve haklarını yüksek sesle dünyaya işittirmek için, her türlü etki ve denetimden uzak millî bir kongrenin yapılması zorunludur. Anadolu 'nun her bakımdan en güvenilir yeri olan Sivas 'ta bir millî kongrenin acele olarak toplanması kararlaştırılmıştır.”

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, tarihinde "Amasya Kararları", "Amasya Tamimi" olarak anılan bu tamim, ilgililere derhal iletilmiştir. Amasya Tamimi/Genelgesi çeşitli araştırmacılar tarafından 'Anadolu İhtilâlinin Bildirisi' olarak da değerlendirilmiştir.¹⁵

Atatürk'ün millî bağımsızlık bilinci konusunda söyledikleri, hem **Büyük Nutuk** adlı, özel tarih kitabında, hem **Söylev ve Demeçler** adıyla toplanan eserde, hem de, Atatürk'ün bizzat yazdığı metinlerden oluşan **Tamim, Telgraf ve Beyannameler** adlı büyük derlemede bulunabilir. Ata'nın **Büyük Nutuk'un** hemen başında yer alan ve 1919'da söylediği şu ifadelerini öncelikle sunacağım:

*"Esas, Türk milletinin haysiyetli ve şerefli bir millet olarak yaşamasıdır. Bu esas, ancak, tam bağımsızlığa sahip olmakla temin olunabilir. Ne kadar zengin ve refaha kavuşturulmuş olursa olsun, **bağımsızlıktan mahrum bir millet**, medenî insanlık karşısında uşak olmak mevkiinden yüksek bir muameleye lâyık olamaz. **Yabancı bir devletin himaye ve desteğini kabul etmek**, insanlık özelliklerinden mahrumiyeti, beceriksizlik ve miskinliği itiraftan başka bir şey değildir. Gerçekten, bu aşağı dereceye düşmemiş olanların, isteyerek başlarına bir yabancı efendi getirmelerine, asla, ihtimal verilemez.*

Hâlbuki, Türk'ün haysiyet ve şeref ve kabiliyeti çok yüksek ve büyüktür. Böyle bir millet, esir yaşamaktansa, yok olsun daha iyidir. Bundan dolayı, ya istiklâl, ya ölüm!"¹⁶

¹⁵ Sabahattin Selek, 'Anadolu İhtilali', İstanbul 1987, Cilt I, s. 263; Hikmet Özdemir, 'Amasya Belgelerini Yeniden Okumak', Amasya 2004.

¹⁶ Utkan Kocatürk, a.g.e., ATAM Yay., s. 28-29.

Mustafa Kemal Paşa'nın İstiklâl Savaşı'nın bütün sıcaklığıyla devam ettiği 1921 yılında söylediği ve **Büyük Nutuk'ta** yer alan ifadeler ise, O'nun duygu, düşünce ve davranış dünyasını, millî bilincini yansıtan çok anlamlı cümlelerdir.

*"İstiklâl-i tâmme/tam bağımsızlık bugün bizim üzerimize aldığımız vazifenin temel ruhudur. Bu vazife, bütün millete ve tarihe karşı üstlenilmiştir. Bu vazifeyi yüklenirken, tatbik kabiliyeti hakkında şüphe yok ki çok düşündük. Fakat netice olarak edindiğimiz görüş ve iman, bunda, muvaffak olabileceğimize dairdir. Biz, yaşamak isteyen, haysiyet ve şerefiyle yaşamak isteyen bir milletiz. Bir hataya uyma yüzünden, bu özelliklerden mahrum kalmaya tahammül edemeyiz. Bilgin, cahil, istisnasız bütün millet fertleri, belki içinde buldukları güçlükleri tamamen anlamaksızın, bugün yalnız bir nokta etrafında toplanmış ve fakat, sonuna kadar kanını akıtmaya karar vermiştir. O nokta, tam bağımsızlığımızın temini ve devam ettirilmesidir. **Tam bağımsızlık** denildiği zaman, elbette siyasî, malî, iktisadî, adlî, askeri, medenî ve benzeri her hususta, tam bağımsızlık ve tam serbestliği kastediyorum. Bu saydiklarımın herhangi birinde bağımsızlıktan mahrumiyet, millet ve memleketin gerçek manasıyla bütün bağımsızlığından mahrumiyeti demektir. Biz bunu temin etmeden, barış ve sükûna erişeceğimiz inancında değiliz."*¹⁷

İstiklâl Harbi bütün cephelerde sürerken, 'bazı' gazeteciler Ankara'ya ulaşip M. Kemal Paşa ile görüşüyor. Kemal Paşa'nın Amerikalı gazeteci Shaw Moore'a 1921 yılında verdiği demeçteki, millî benlik bilinciyle yoğrulmuş şu iki cümleyi dinleyiniz:

"Biz Türkiye'nin bağımsızlığını ve bütünlüğünü kurtarmaya çalışıyoruz. Allah'ın yardımı ve Türk milletinin yenilmez kuvveti sayesinde gayemize ulaşacağız. "

Şu iki ifade birkaç ay arayla 1922 yılında söylenmiş idi:

"Arzumuz, dışarıda tam bağımsızlık, içeride kayıtsız şartsız millî hâkimiyeti korumadan ibarettir. Millî egemenliğimizin hattâ bir zerresini bozmak niyetinde bulunanların kafalarını parçalayacağımızdan eminim."

Şimdi ikincisi:

¹⁷ Utkan Kocatürk, a.g.e., s. 27.

"Biz, 'barış istiyoruz' dediğimiz zaman 'tüm bağımsızlık istiyoruz' dediğimizi herkesin bilmesi lâzımdır. Bunu istemeye hakkımız ve kudretimiz vardır. On sene, yirmi sene sonra, aşağılanarak yaşayıp görülerek ölmektense, şimdiden şeref ve haysiyetle ölmeyi üstün tutmalıyız. "

Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın Başarısı

Kırkbir yaşlarındaki genç bir generalin, on iki yıl sıcak savaşın içinde pişmiş bir subayın, millete bir zafer vaat etmiş ve ona doğru koşan bir kahramanın, 1922 yılında söylediği ve az önce tekrar ettiğim cümleleri bana göre üç açıdan değerlendirilebilir:

1. Millî bağımsızlık bilinciyle yoğrulmuşluk;
2. Tarih bilgisine dayanan tartışılmaz bilginin biçimlendirdiği gerçekçi bir mücadeleye inanmışlık;
3. Başarıya ulaşmada; mücadelecî, akılcı ve ümit dolu bir kararlılık.

Bakınız O'nun bu üç maddeye ilişkin ifadesi nasıl?

"Efendiler! Türk milleti, asırlardan beri hür ve müstakil yaşamış ve istiklâli, bir lâzıme-i hayatiye telakki etmiş (hayatın devamlılığı için mutlaka gerekli olduğunu düşünmüş, inanmış) bir kavmin kahraman evlatlarıdır. Bu millet istiklâlsiz yaşamamıştır, yaşayamaz ve yaşamayacaktır." Tekrar hatırlatıyorum, bu cümleler, henüz zafere ulaşmadığı bir zamanda, dinleyeni utandırıp silkeleyen inanç, kararlılık ve ümit dolu yüce sözlerdir. 57 yıllık hayatının her noktasında, komuta ettiği, yönettiği insanlara, bağımsızlık ve özgüven bilinci, mücadele etme düşüncesi uyandırma çalışmalarıyla geçti.¹⁸

Bugün dünyanın karşı konulmaz, önüne çıkılmaz, askerî, siyasî, ekonomik gücüyle istediğini yaptıran devleti hangisidir? 1895-1935 yılları arasında, karşı konulmaz ölçülerde büyük, modern ve güçlü, ordu ve ekonomiye sahip olmaktan dolayı, dünyayı biçimlendiren devlet **İngiltere** idi. Yenilmez İngiliz İmparatorluğuna karşı çıkararak, önce kendi milletini

¹⁸ Utkan Kocatürk, *Doğumundan Ölümüne Kadar Kaynakçalı Atatürk Günlüğü*, ATAM Yay., Ankara, 1999.

bağımsızlaştıran, sonra da diğer mazlum milletlere örneklik eden Mustafa Kemal Paşa'yı, Avrupa emperyalizmi hiç ama hiç unutmadı.¹⁹

Karşı konulmaz İngiliz imparatorluğunu özgüven duygusu ve bağımsızlık bilinciyle baş eğdiren mübarek Mustafa Kemal Paşa... İngiliz, Fransız ve İtalyan ittifakına rağmen, birleşik emperyalist öfkeye karşı, Amasya Tamimini yazan Mustafa Kemal Paşa'nın psikolojisini tekrar düşünmemiz gerekir.

3 Kasım 1919'da işgal devletlerinin Karadeniz Baş Komutanı Georg Milne'nin Osmanlı Harbiye Nazırına emirler yağdıran yazısına, hükümetin ve padişahın karşı çıkmayışı karşısında emperyalizmden korkmayan Atatürk'ümüzün söylediklerini hatırlayalım:

"İnsaf ve merhamet dilenmekle, millet işleri, devlet işleri görülemez; milletin ve devletin şerefi ve bağımsızlığı korunamaz. İnsaf ve merhamet dilemek gibi bir ilke yoktur. Türk milleti, Türkiye'nin gelecekteki çocukları bunu biran akıllarından çıkarmamalıdır."

Sanayisi olmayan, bilgi üreten üniversitesi bulunmayan, kendi içinde bölünmüş parça parça görünümlü bir halkı bütünleştirip milletleştirme yolunda 15 yıl harcayan siyaset ve idare dâhisi... Bir millî iktisat anlayışı, millî üretim seferberliği, top yekûn ve sürdürülebilir kalkınma modeli oluşturan; başka devletlerce köle olmamayı da, yoksulluğu kader saymamayı da öğreten Atatürk...

Millî bağımsızlık bilincini, **millî iktidar** anlayışına dönüştürerek bu iki kavramı tarih ve dil ile temellendirmeye çalışan siyaset dahisinin, milletin güç kaynaklarını, yine milletine ve öncelikle aydınlarına hatırlatma sıkıntılarıyla dolu 15 yıl...

Büyük değişim ve dönüşümlerle, millî bağımsızlığa dayanan bir devlet oluşturarak, medenî dünyada kendine ve milletine yer edinebilme başarısı kazanan deha sahibi bir millî liderin 15 yılı...

Lozan Konferansı sırasında çözümü sonraya bırakılan sorunlu konulardan birisi de, bugün Türkiye aleyhine gelişmelerin olduğu, Kerkük-Musul bölgesinin kime bağlanacağı konusu idi.

¹⁹ Bilal Şimşir, **İngiliz Belgelerinde Atatürk (1919-1938)**, Ankara 1973; Salahi Sonyel, **Kurtuluş Savaşı Günlerinde İngiliz İstihbarat Seferlerinde Türkiye'deki Eylemleri**, Ankara 1995.

Lozan Konferansından²⁰ bir yıl sonra Haliç Konferansı adım taşıyan toplantı, 19 Mayıs 1924 günü İstanbul'da yapıldı. İngilizler, petrol yataklarına hâkim olmaktan vazgeçmediler. İngiliz delegeleri Süleymaniye, Erbil, Kerkük, Musul illerinin Türkiye'ye bırakılmasının konuşulamayacağını söylemişlerdir. İngilizler, Türk delegelerinin başkanı Ali Fethi (Okyar) Bey'den ayrıca Hakkari ilini de isteyince, Atatürk'ün sert tepkisi üzerine, İngilizler konuyu Cemiyet-i Akvam (Milletler Cemiyeti)'a götürmek üzere İstanbul'dan ayrıldılar. İngilterenin, ince propaganda gücüyle kurdurduğu komisyon, Irak'taki İngiliz manda yönetiminin 25 yıl uzatılmasını, Musul'un manda sınırları içinde kaldığını 30 Eylül 1924 günü karara bağladı. Atatürk, Milletler Cemiyetinde sert bir konuşma yapması için Dışişleri Bakanı Tefik Rüştü (Aras)'yu görevlendirdi. İngilizler bu sırada çıkan Şeyh Sait isyanına destek verdiler. Bunun üzerine Türkiye 1925 Eylül'ünde Milletler Cemiyetinin Adalet Divanına başvurdu; 16 Aralık 1925 günü İngiltere, Divan'da aldırıp, Cemiyet Meclisinde onaylattığı karar ile Musul'u Irak'a bağladı, Irak ise, İngiliz mandasında kaldı.²¹

Bu işler olduğunda Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal'in ne düşündüğünü, neler yaptığını, İngiltere'den korkmamak yönünde neler söylediğini, **Büyük Nutuk'taki** ilgili sayfalardan, Falih Rıfkı'nın **Çankaya**, Uğur Mumcu'nun **Kâzım Karabekir Anlatıyor**, Kılıç Ali'nin **Atatürk'ün Hususiyetleri**²² adlı eserlerden; işin askerî cephesini ise, Zekeriya Türkmen'in **Musul Meselesi**²³ adlı kitabından öğrenebilirsiniz.

Atatürk'ümüzün Montrö Andlaşmasıyla bağımsızlık ve güvenliğimizi sağladığı Boğazlar konusunun da, Fransızları ürkütüp caydırarak çözüme ilişkin temelleri attığı güneydoğu sınırimız ve Hatay meselesinin de uzun uzun düşünülmesi gerekir...²⁴

²⁰ Yaşar Akbıyık, '*Zaferin Tescili: Lozan Antlaşması*', **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi**, ATAM Yay., Cilt I, Ankara 2000, s. 371-392; y. Hz. İlhan Turan, **İsmet İnönü: Lozan Barış Konferansı Konuşma, Demeç, Anı ve Söyleşiler**, ATAM Yay., Ankara 2003.

²¹ İhsan Şerif Kaymaz, **Musul Sorunu: Petrol ve Kürt Sorunlarıyla Bağlantılı Tarihsel-Siyasal Bir İnceleme**, İstanbul, 2003.

²² Falih Rıfkı Atay, '**Çankaya**' İstanbul 1969; Uğur Mumcu, '**Kâzım Karabekir Anlatıyor**', Ankara 1983; Ali Kılıç, '**Atatürk'ün Hususiyetleri**', Ankara 1955.

²³ Zekeriya Türkmen, '**Musul Meselesi: Askerî Yönden Çözüm Arayışları (1922-1925)**', ATAM Yay., Ankara 2003.

²⁴ Hatay Meselesi konusunda Türkiye'de gerçekten sayıca ve kalitece başarılı yayın yapıldı. Mehmet Tekin'in (M. Tekin, '**Hatay Tarihi**' AKM Bşk. Yay., Ankara 2000) kitapları ve bu yöndeki yazılara imkân veren süreli yayını HATAY ilimiz için gerçekten bir övünçtür. Suriye üzerinde İngiliz, Fransız ve ABD petrol krallarının emelleri hiç unutulmamalı. Sovyet Rusya'nın Hafız Esat'ı aleyhimize kullanması hatırlanmalıdır.

Sömürgeciler, bizi istedikleri gibi biçimlendirmeyi önce Lozan'da denediler; kabul ettiremeyince 1945-2005 yılları arasında, her zeminde, İngiltere ve Fransa'nın Türkiye'yi bölme kararlılığını, bu yönde ürettiği politikaları düşünelim... Sovyet Rusya'nın gerçekten etkili istihbarat teşkilatı olan KGB'nin, 1955-1985 yılları arasında, ısrarla; 'Türkiye bir mozaiktir, Türk yoktur' propagandalarını, hem Türkiye'de, hem Avrupalı aydınlar arasında yaydığını düşünüp, günümüzü doğru değerlendirelim.

Millî ölçekteki sorunları doğru değerlendirmek için, yeterli bilgi edinmek, kirlenmemiş bilgiler ışığında düşünebilmek gerekir. Doğru düşünceye dayanan değerlendirmelerden sonra, doğru çözümler üretilebilir.

Gazi Mustafa Kemal Türk halkındaki özgüven duygusunu üstü tozlu bir durum olmaktan çıkarıp, bilince taşıdığı 1919-1938 yılları arasında Türk aydınları da milleti ile bütünleşmiş idi. Millî benlik ve kimlik kavramlarının, hem cumhuriyetin, hem çağdaşlığın, hem de bağımsızlığın ön şartı sayan ve saydıran yalnızca bu davranışıyla bile dünyadaki sömürge toplumları ayağa kaldıran insanlığın büyük oğlu Gazi Paşa...

Eğitim ve öğretim bir toplumun tarihinden, coğrafyasından gelen gerçekleri, çağı okuyarak programa dönüştürüp devletin bağımsızlığını, milletin bütünlüğünü sağlayıcı insanlar yetiştirmektedir. Eğitim ve öğretimi cemaatleştiren bir olgu olmaktan çıkarıp, bireyleri toplumla kaynaşabilen insanlara dönüştürmek üzere yeniden yapılandıran O'dur. Atatürk'ün eğitim ve öğretim için, hem temel, hem de hedef olarak gösterdiği değer ve davranış şudur: **Yabancılaşmaya ve cemaatleşmeye imkân vermeden bilgi ve bilgelik kazandırmak..** ulusal bağımsızlığı bilince dönüştürücü; toplumun bütünleşmesini, kalkınmasını sağlayıcı; çağdaşlığı güçlendirici bir araç olarak, bilgi öğretme, eğitim kazandırma... Atatürk'ün eğitim ve öğretimden beklediği budur.

Cemaat, 'cem' kökünden türemiş ve birkaç açıdan birbirine benzeyen, 'öteki' sıkıntısı veya korkusuyla yaşayan insan grubudur. Atatürk ne istiyordu? Geçmiş zamanlarda eğitim ve öğretim belli kesimlerin, hatta küçük grupların oluşturup yürüttüğü bir kapalı devre idi. Kendi toplumundaki köy, kasaba veya şehir yahut bölgenin veyahut mesleğin insanlarını, 'yaban', 'yabancı', 'öteki', 'başka' sayan, hatta, düşman gören insan yönlendirmenin adı eğitim olamaz. Şartlandırma cemaatleşmenin eğitim ve öğretim yöntemidir. Cemaatleşme ise, hem bütünlüğü yaralayan bir tür bölücülüktür, hem de çağdaşlaşmayı engelleyen bir tür illiklidir.

Anaokulundan Yüksek öğretimin son basamağına kadar, okula gelen her vatandaşın, kendisini, Cumhuriyet'in ve bağımsız devletin ayrılmaz parçası sayması; Cumhur olmanın gereğini benimsemesi, Atatürk'ün kurduğu devletin vazgeçilmez ereğidir. Her türlü cemaatleşmeyi ortadan kaldırıp millî bağımsızlığı ve millî bütünlüğü imanın şartı gibi kabullenmek, çağdaş bir **Cumhur** olmayı ve Türkiye Cumhuriyetini ilelebet muhafaza ve müdafaa etmek... Türkiye Cumhuriyeti; 'Atatürk milliyetçiliğine bağlı', 'lâik ve sosyal' nitelikli 'bir hukuk devleti'dir.

Atatürk milliyetçiliği her türlü açık ve örtülü sömürüye karşı çıkararak, benlik ve kimliğini koruyarak her alanda güçlenmek ve ileri gitmektir. Lâiklik ise, meclisin yasa çıkarma, hükümetin tüzük ve yönetmelik oluşturma ile bunların uygulanması, uygulatılması görevlerini yerine getirirken, dinî hüküm ve yorumları değil, günün şartlarını dikkate alarak düşünülmesi ve davranılmasıdır. Diğer yandan kişilerin dinlerinden, inançlarından²⁵ dolayı kınanmaması, dışlayıcı bir muamele görmemesi de

²⁵ “Günümüzde de önde gelen İslam alimleri tarafından en güvenilir tefsir olarak kabul edilen Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır'ın **Hak Dini Kur'an Dili** adlı tefsiri Atatürk'ün Diyanet İşleri Başkanlığı'na gönderdiği talimat üzerine yazdırıldı. 1926 da Diyanet İşleri Riyaseti “Kur'an'ı çağın icatlarına göre yeniden tefsir edebilecek” bir din alimi aradı. Sonunda Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır'a verildi.

Devlet eliyle yazdırılacak tefsirle Atatürk bizzat ilgileniyordu. Atatürk, Şeyh Sait ayaklanmasının bastırıldığı, çağdaşlaşma ve modernleşme adına yapılan devrimlere yönelik itirazların arttığı bir dönemde İslamiyet'in temel kaynağı olan Kur'an'ın yeniden yorumlanmasını istiyordu. Nasıl bir tefsir istediğini yedi madde ile ortaya koydu. Bu yedi madde daha sonra Diyanet İşleri Riyaseti ile Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır arasında imzalanan protokole de konu. *Atatürk, hüküm içeren ayetlerin de TÜRKLERİN İSLAMÎ geleneği göz önünde bulundurularak yorumlanmasını arzu ediyordu.*

Diyanet İşleri Başkanlığı Hamdi Yazır arasında imzalanan protokol şu maddelerden oluşuyordu:

- 1- *Ayetler arasında münasebetler gösterilecek.*
- 2- *Ayetlerin nüzüül (iniş) sebepleri kaydedilecek.*
- 3- *Kıraat-i Aşere'yi (10 okuma tarzını) geçmemek üzere kıraatler hakkında bilgi verilecek.*
- 4- *Gerektiği yerlerde kelime terkiplerin dil izahı yapılacaktır.*
- 5- *İtikada ehli sünnet ve amelde Hanefî mezhebine bağlı kalınmak üzere ayetlerin ihtiva ettiği dinî, şer'î, hukukî, ictimâî ve ahlakî hükümler açıklanacak. Âyetlerin imâ ve işaretle bulunduğu ilmi ve felsefi konularla ilgili bilgiler verilecek.*

Özellikle tevhid konusunu ihtiva eden ibret ve öğüt mahiyeti taşıyan ayetler genişçe izah edilecek.

Konuyla doğrudan yada dolaylı ilgisi bulunan İslam tarihi olayları anlatılacaktır.

lâik kapsamındadır.²⁶ Lâiklik, din ve mezhep farklılığının hoşgörüsüyle karşılanmasını hazırladığı gibi, dinî hayat ve vicdan özgürlüğünün taassuba teslim olmamasının da, güvencesidir. Lâiklik, inanma, ibadet etme özgürlüğünü de, inançları devlet işlerine hakim kılma inadını reddetmeyi de içeren bir zenginliktir.²⁷ Şimdi ise, cumhuriyet kavramının içini boşaltmaya, kendi sakat mantığı ve yanlış bilgisiyle doldurmaya çalışanları, cemaatleşmeyi destekleyenleri düşünelim...

6- *Batılı müelliflerin yanlış yaptıkları noktalarda okuyucunun dikkatini çeken noktalar konularak gerekli açıklamalar yapılacaktır.*

Eserin başına Kur'an hakikatini açıklayan ve Kur'an'la ilgili bazı önemli konuları izah eden bir mukaddime (ön söz) yazılacaktır. **Hak Dini Kur'an Dili** 1926-1938 arasında tamamlandı. 1935-1939 arasında dokuz cilt olarak 10 bin takım bastırıldı. İki bin takımı yazara verilirken geri kalan 8 bin takım başta din adamları olmak üzere İslamî kamuoyunun önde gelen isimlerine ücretsiz olarak dağıtıldı..”

(**Atatürk Düşüncesinde Din ve Laiklik**, Atatürk Yüksek Kurumu Yay., 2. bs. Ankara 2001, s. 384...)

²⁶ Suna Kili, ‘**Bir Çağdaşlaşma Modeli: Atatürk Devrimi**’, 9. bs., İstanbul 2006, s. 212-251.

²⁷ “*Din konusunda Atatürk’ün tam anlamıyla laik olduğu söylenebilir. Kimsenin inancına karışmaz, dindar kişilere saygı gösterir, yobazlara, softalara çok kızar, din kavramının sömürülmesine izin vermezdi. Allah ve peygamber konuları, Atatürk’ün yanında tartışma konusu yapılamazdı. Bir gece sofrada peygamberi küçültür şekilde konuşmalar yapıyordu. Atatürk, bu konuşmalardan sıkıldığını belli etti. Elini masaya indirerek:*

-Bu bahsi kapatın... Peygamberleri küçültmek isterseniz, kendiniz küçülürsünüz dedi.

O’nun yanında bulunduğum süre içinde Kadir geceleri sofra kurdurmazdı. Bazen mevlit dinlediği de olurdu. Hafız Yaşar Bey’in mevlidini saygı ile dinlerdi. Mevlidin miraç bölümünde, göklere çıktın Mustafa denince, gözleri yaşarır. O zaman hemen kolonya götürürdük, inancı samimi idi. Öyle ‘Allah’ derdi ki yalnız kalınca, onun gibi kimse diyemez. Herkes çekilip yapayalnız kalınca gökyüzüne bakar, kendi kendine ‘Allah’ derdi.

Bir gün sofrada çevresindekilere: ‘Bana Allah’ın büyüklüğünü anlatır mısınız?’ diye sordu.

Konuklar birer birer Allah’ı nasıl anlayabildiklerini anlattılar. Çoğu ipe sapa gelmez şeylerdi. Hepsini dikkatle dinleyen Atatürk:

-Hepiniz Allah’ı ayrı ayrı görüyor ve büyütüyorsunuz. Anlaşılan Allah herkesin kafası kadar büyüktür, dedi.”

(Cemal Granda, **Atatürk’ün Uşağı İdim**. (Y. Hz. Turhan Gürkan), İstanbul 1973, Sy. 252-254)

Ayrıca bk.: Doğu Perinçek, ‘**Atatürk Din ve Laiklik Üzerine**’, İstanbul 1999; Ali Sarıkoyuncu, ‘**Atatürk Din ve Din Adamları**’, Ankara 2002; Abdurrahman Kasapoğlu, ‘**Atatürk’ün Kur’an Kültürü**’, İstanbul 2006

ATATÜRK'ün Emaneti

"İstiklâl benim karakterimdir" diyen Mustafa Kemal Paşa, 57 yıllık ömrünce, devletin bağımsızlığını, milletin bütünlüğünü korumak için, sağlığını, huzurunu, hayatını ortaya koymuştur. Emperyalizmden ürkmeden, korkmadan, cephelelerdeki kahramanlığını, askerî, siyasî ve fikrî dehâ olarak Türk inkılâbına dönüştüren Mustafa Kemal Atatürk...

Dışarıda, öfkesini ve kıskançlığını saklamaya uğraşan emperyalist devletlere, **içeride**, hasedini örtemediği gibi, Atatürk'teki ileri görüşlülüğü anlayamayan meclis içindeki güçlü muhaliflerine karşı da daima üstün gelen Gazi Paşa.²⁸

Atatürk'ümüzün 1921 yılında kesin kes çözdüğü Ermeni galesi ve çetecilerin çılgınlıkları 50 yıl sonra nasıl hortladı? Emperyalizm bu konuya niçin destek verdi, veriyor? Avrupa ülkelerinin tamamının Ermeni soykırımını yalanını parlamentolarından geçinerek, devletimizi de, öz hukukumuzu da, özgüvenimizi de savunamaz duruma düşürdüğünü değerlendirelim.²⁹

"Türkçe, Türk milletinin zihnidir, kalbidir." diyen Gazi Paşa bağımsız bir Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurduğu gibi, bağımsız bir Türkçe cumhuriyeti kurmak için de çok çalıştı. İş Bankasını kurduran ve kendisinin de satın aldığı hisselerin gelirini, Türk dilinin ve tarihinin, hem araştırılması, hem yaşatılması için kendinin oluşturup, çalıştırdığı 'Türk dil' ve 'Türk tarih' kurumlarına bağışlayan O'dur.

Büyük Nutuk, bilindiği gibi 1919 ile 1927 yılları arasındaki olayları belgeleriyle birlikte millî devletin, millî iktidarın, millî bağımsızlığın, millî egemenliğin nasıl elde edildiğinin anlatan kitaptır.

²⁸ Mehmet Akif Tural, 'Saltanatın Otopsi veya Milli Hâkimiyet Yolunda Çekilen Çileler', 2. bs., Ankara 1999.

²⁹ Emperyalizm, oyunlarla Yunanlılara devlet bağışladığı günden beri, Osmanlı ile Türkiye Cumhuriyeti Devletlerini yıkıp yerine **üç devletçik** kurdurmak için çalışıyor: **Bağımsız Rum-Pontus; Bağımsız Ermenistan; Bağımsız Kürdistan...** Avrupalı devletler ve Rusya (Çarlık, Sovyet Dönemi) bu uydu devletleri ve halkları istedikleri gibi yöneteceğinden de eminler. 1870'den beri yaklaşık 140 senedir, çalışmalarını sürdürüyorlar. KGB, Moskova ve Prag'dan yaptırdığı Türkçe radyo yayınları aracılığıyla, 1953-1988 arasında aynı tezleri genişleterek işledi, 'mozaik' kavramını yaydı. Avrupa Parlamentosunun son on beş yıl içinde Türkiye ile ilgili kırk üç karar aldığı, bunlardan 21'inin Türkiye'deki bölücülüğü açıktan desteklediğini düşünelim. Aynı Avrupa Parlamentosunun 1992 yılında, 'Uluslararası Kürt Konferansı Toplanmalı' biçiminde karar aldığı birbirimize hatırlatıp yeniden düşünelim...

Her önemli oluş, kılış ve hareketin, her büyük değiştirme ve dönüştürmenin arkasında YAPAN/ÖNE ÇIKAN kişinin ortaya koyduğu BİR GEREKÇE vardır. Bu gerekçe, o hareketin ve sonucunun tartişılmazlığını hazırlayan (meşrûiyet sağlayan), iç ve dış kamu oyuna bildirilen temel düşünce, dayanak fikirdir.

‘Millî Mücadele’nin ve ‘Millî Zafer’in, ‘Türkiye Cumhuriyeti’nin oluşturulmasının tarihî dayanağını, coğrafi gerekliliğini, insanî haklılığını Gazi Paşa bizzat ortaya koymuştur. Ankara’da yabancı büyükelçilerin de bulunduğu büyük bir toplantıda, 36,5 saat okunan muhteşem **Nutk**’un son sayfası, daha doğrusu son cümleleri bu meşruiyetin neyin bedeli olduğunun tarih önünde açıklanması sayılmalıdır.³⁰

"Efendiler, sizi günlerce işgal eden uzun ve teferruatlı nutkum, nihayet, geçmişe karışmış bir devrin hikâyesidir. Bunda, milletim için ve gelecekteki evlatlarımız için, dikkat ve uyanıklık sağlayabilecek bazı noktaları belirtebilmiş isem, kendimi bahtiyar sayacağım.

³⁰ Atatürk konusunda yapılması gerekenlerle ilgili düşüncelerimizi çeşitli zamanlarda parça parça ifade ettik. Yeri gelmişken öncelikli saydıklarımızı bir kez daha kısaca söyleyelim: Atatürk’ün doğumunun 130. yıl dönümünde veya ölümünün 70. yahut 75. yılında Türk ve dünya kamuoyuna sunulmak üzere, Kaynak Yayınlarının başarıyla yaptığı gibi, ATAM Başkanlığı da, sırasıyla,

- 1) A. Büyük Nutuk
- B. Söylev ve Demeçler
- C. Tamim, Telgraf ve Beyannameler
- Ç. Zabit ve Kumandan İle Hasbihal
- D. ATESE Başkanlığı’nca yayınlanan
- E. Medenî Bilgiler
- F. Geometri

adlı eserlerin, daha önceki baskılarına girmemiş ve daha sonra ulaşılabilen metinler, notlar ve açıklamalar eklenmesi şartıyla, kelimelerine dokunulmadan özgün yapısıyla yalnızca araştırıcılar dikkate alınarak üç bin baskı, beş bin CD ile sunumun sağlanması...

2) Yukarıdaki eserlerin, aşırılığa kaçılmadan günümüz Türkçe’sine yapılmış aktarmalarının, uyarlamalarının kitap ve CD ile sunulması.

3) Atatürk ve Türkiye kavramlarıyla doğrudan ilgili olmak şartıyla oluşturulacak madde başlarının yazılmasının bütünleştireceği **ATATÜRK DEVRİ 1908-1938 ANSİKLOPEDİSİ** (Temel Kavramlar, kişiler, olaylar, devrimler, ilkeler, büyük kurumlar). Sözlük kağıdına basılmak şartıyla her biri 2250 sayfalık iki cilt olmak kaydıyla, bu eserin, Türk kamuoyuna sunulduktan en geç 3 yıl sonra geliştirilmiş ve gözden geçirilmiş Türkçe yeni baskısı yapılırken, aynı anda Almanca, Arapça, Fransızca, İngilizce, Rusça olarak kitap ve CD’li sunumlarının yapılması.

4) Yabancıların Atatürk hakkında yazdığı kitapların Türkçe’ye çevrilmesi.

5) **Atatürk’ün okuduğu kitaplar** (Anıtkabir Komutanlığı’nca bastırılan. merhum Turhan Olcayto Paşa’nın önderlik ederek kamuoyuna sunulmuş olan 24 kitabın eklerle ve bir düzenle yayınlanması).

Efendiler, bu nutkumla, millî varlığı sona ermiş sayılan büyük bir milletin, istiklâlini nasıl kazandığını, bilim ve tekniği en son esaslarına dayanan millî ve çağdaş bir devleti nasıl kurduğunu anlatmaya çalıştım.

Bugün ulaştığımız netice, asırlardan beri çekilen millî felâketlerin yarattığı uyanıklığın eseri ve bu aziz vatanın her köşesini sulayan kanların bedelidir.

Bu neticeyi, Türk gençliğine emanet ediyorum.

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.”